

БАЛОТНАЕ АДРАДЖЭННЕ

Наша краіна — адзін з лідараў па аднаўленні балотаў. За апошні час забалочванне асушаных тарфянікаў і аднаўленне парушанага гідралагічнага рэжыму балотаў было праведзена на больш за 60000 га. Для чаго патрэбна гэтая работа, і якія асушаныя тэрыторыі хутка таксама атрымаюць другое жыццё?

Захаваць прыродныя скарбніцы

У лясным фондзе Беларусі назапашаны 3,5 млрд тон вугляроду, з якіх тры чвэрці прадстаўлены арганічным вугляродам глебы, у тым ліку больш за 60 % — вугляродам торфу. У балотах жа ўтрымліваюцца каля 500 млн тон вугляроду, а тыя з іх, шго захаваліся ў натуральным стане, штогод выводзяць з атмасферы каля 900 тыс. тон дыяксіду вугляроду і вылучаюць у атмасферу 630 тыс. тон кіслароду.

— Балоты Беларусі маюць вялікае значэнне для захавання біяразнастайнасці і зніжэння выкідаў вуглякіслага газу на рэгіянальным і глабальным узроўнях, — адзначыла Таццяна Кананчук, начальнік галоўнага ўпраўлення экалагічнай палітыкі, міжнароднага сунрацоўніцтва і навукі Мінпрыроды. — У межах парыжскага пагаднення аб клімаце Беларусь узяла на сябе добраахвоўны абавязацельства па скарачэнні выкідаў парніковых газаў не менш за 35 % да 2030 года. І балоты адыгрываюць у дасягненні гэтага паказчыка велізарную ролю.

Беларускія балоты — дом для больш чым 40 % відаў птушак, 35 % відаў насякомых, больш чым 15 % відаў дзікарослых раслін, уключаных у Чырвоную кнігу. Для такіх глабальна пагражаемых відаў, як вяртлявая чаротаўка, вялікі арлец, дубальт, балоты з'яўляюцца крытычна важнымі для глабальнага выжывання.

Паводле яе слоў, акрамя захавання натуральных экасістэм не менш важна і аднаўляць гэта з іх, што былі парушаны. У нашай краіне пэўны час вядзецца работа па аднаўленні асушаных тарфянікаў і забалочванні тэрыторый, і яна будзе працягвацца. Насення, дзякуючы праектам міжнароднай тэхнічнай дапамогі, такія мерапрыемствы праведзены больш чым на 60 тыс. га.

— Вельмі важна, каб на ўсіх узроўнях — і нацыянальным, і мясцовым — разумелі значнасць такой дзейнасці і штогод у гэтай рабоце прыбаўлялі, — падкрэсліла Таццяна Кананчук.

Як расказаў намеснік начальніка ўпраўлення біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Мінпрыроды Андрэй Кузьміч, сёння на дзяржаўным узроўні рэалізуецца шэраг мерапрыемстваў па падтрымцы беларускіх балотаў. Так, у снежні 2019 года быў прыняты закон “Аб ахове і выкарыстанні тарфянікаў”. Падрыхтаваны праект пастановы Савета Міністраў “Аб парадку надрыхтоўкі планаў кіравання балотамі”. Такія планы будуць распрацоўвацца для балогаў, якія будуць уключаны ў спецыяльны спіс, вызначаны Мінпрыроды на надставе прананоў НАН Беларусі. У тарфянікаў з'явіцца і свой рэестр — туды будзе паступова ўключацца інфармацыя пра ўсе тарфянікі нашай краіны: іх межы, плошча, тыпы балотаў, рэжымы аховы, запасы прыродных рэсурсаў, напрамкі выкарыстання. Плануецца таксама праводзіць комплексны маніторынг тарфянікаў.

Пад увагай — балоты па ўсёй краіне

Сёння гэтыя тэрыторыі шмат церпець ад чалавечай дзейнасці, у тым ліку і ад пажараў. Найбольш эфектыўнай мерай іх папярэджвання спецыялісты лічаць паўторнае забалочванне асушаных тарфянікаў і аднаўленне парушанага гідралагічнага рэжыму балотаў. Як расказаў Андрэй Кузьміч, зараз Мінпрыроды забяспечваецца падрыхтоўка другой фазы праекту Урада Рэспублікі

Карэя і Сакратарыята Канвенцыі ААН па барацьбе з апусьтыкваннем “Аднаўленне асушаных тарфянікаў Беларусі”. У першай фазе гэтага праекту ў 2018 годзе былі паўторна забалочаны асушаныя тарфянікі агульнай плошчай больш за 1000 га ў Чэрыкаўскім і Касцюковіцкім раёнах Магілёўскай вобласці. Другая ж фаза будзе накіравана на паўторнае забалочванне тарфянікаў плошчай не менш за 2000 га ў Хойніцкім і Калінкавіцкім раёнах Гомельскай вобласці.

На падобныя мэты накіраваны і пяцігадовы праект “Ветландс”, які фінансуецца Глобальным экалагічным фондам і рэалізуецца ПРААН у партнёрстве з Мінпрыроды. Сёлета ПРААН дапаможа Беларусі ў рэабілітацыі двух тарфянікаў агульнай плошчай больш за 9000 га і аднаўленні іх кліматычнай функцыі.

У рамках праекту ПРААН-ГЭФ “Ветландс” завершаны работы па паўторным забалочванні неэфектыўна асушанага тарфяніка “Бярозавік” (Смаргонскі і Вілейскі раёны) агульнай плошчай 4567,8 га і працягваюцца мэрапрыемствы па аднаўленні парушанага гідралагічнага рэжыму на балоце Жада (Шаркаўшчынскі і Мёрскі раёны) агульнай плошчай 4744,3 га. Акрамя таго, на выпрацаваным тарфяніку “Дакудаўскае” ў Лідскім раёне будзе апрабаваная ўнікальная тэхналогія паскоранага аднаўлення нізіннага балота з пасадкай балотных раслін.

Аднаўленне тарфянікаў дазволіць скараціць выкіды вуглякіслага газу ў выніку мінералізацыі торфу, аднавіць страчаную біяразнастайнасць водна-балотных экасістэм і папярэдзіць тарфяныя пажары.

Таксама плануецца распрацаваць навуковыя абгрунтаванні для паўторнага забалочвання яшчэ васьмі парушаных тарфянікаў у Хойніцкім і Калінкавіцкім раёнах Гомельскай вобласці, у тым ліку тых, што знаходзяцца на тэрыторыях, якія падвергліся забруджванню ў выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

У 2019 годзе праект завяршыў работы па рэабілітацыі тарфянікаў “Вострава” (Смаргонскі раён) і “Вярэцкае” (Гарадоцкі раён), а таксама правёў комплексную інвентарызацыю гідра-

лесамсліярацыйных сістэм на землях ляснога фонду Гомельскай, Гродзенскай, Мінскай, Магілёўскай абласцей з ацэнкай іх экалагічнай і эканамічнай эфектыўнасці. Усяго праінвентарызаваны 555 такіх аб’ектаў на плошчы больш за 256 тыс. га і распрацаваны прапановы, што з імі рабіць далей — рэканструяваць для наступнага выкарыстоўвання ў лясной гаепадарцы ці наўторна забалочваць.

Чакаецца, што рэалізацыя праекту “Ветландс” дапаможа скараціць выкіды ў атмасферу амаль 3,2 млн тон CO₂-экв/20 гадоў. Гэта будзе дасягнута дзякуючы аднаўленню каля 12500 га дэградаваных і неэфектыўна асушаных лясных тарфянікаў, зніжэнню дэградацыі лясоў і замяшчэнню выкапнёвых відаў наліва аднаўляльнымі відамі энергіі з балотнай расліннай біямасы.

Вераніка КОЛАСАВА

Источник: Родная прырода. – 2020. – (№ 5). – С. 16-17.